

Seniorers arbejdsliv – Status og udviklingstræk de seneste to årtier

Hovedresultater

Hovedresultater

Både antallet og andelen af ældre i befolkningen stiger og vil fortsat stige i de kommende årtier. Denne demografiske udvikling kan betyde, at udgifterne til offentlig forsørgelse stiger, mens skatteindtægterne falder. Samtidig er beskæftigelsen historisk høj, og der er mangel på arbejdskraft. Som følge heraf er der en politisk målsætning om, at seniorerne skal blive længere tid på arbejdsmarkedet.

Seniorernes arbejdsliv spiller en vigtig rolle for, hvor længe de bliver ved med at arbejde. Formålet med denne rapport har derfor været at belyse og diskutere, hvordan seniorernes jobsituation og arbejdsvilkår er i dag, hvordan deres jobsituation og arbejdsvilkår har udviklet sig i de seneste to årtier, og hvad der ligger bag de fundne udviklingstendenser.

Hver tredje er beskæftiget ved folkepensionsalderen

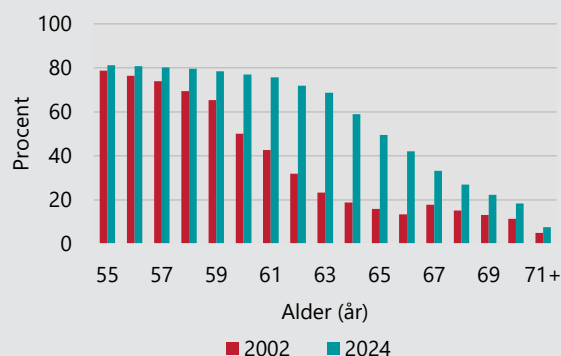
Cirka 787.000 personer over 55 år er i beskæftigelse i 2024.

Dette svarer til, at seniorernes beskæftigelsesfrekvens, altså andelen af beskæftigede i alderen 55 år og derover, er 39 pct.

Seniorernes beskæftigelsesfrekvens falder med alderen: Omkring 80 pct. af de 55-59-årige er i beskæftigelse mod 7 pct. af de seniorer, der er 71 år eller derover. Ved folkepensionsalderen, som aktuelt er 67 år, er 33 pct. af seniorerne i beskæftigelse.

Beskæftigelsesfrekvens

Beskæftigede over 55 år som andel af befolkningen, særskilt efter alder, 2002 og 2024. Procent.

Kilde: Se Figur 2.2.

Markant stigning i beskæftigelsen, især op til folkepensionsalderen

Antallet af seniorer i beskæftigelse er steget med mere end 350.000 personer fra 2002 til 2024. Dette svarer til en stigning på 82 pct. Stigningen hænger sammen med, at både antallet af personer i befolkningen over 55 år og seniorernes beskæftigelsesfrekvens er steget markant.

Beskæftigelsen er især steget for 63-66-årige, dvs. for aldre op til den aktuelle folkepensionsalder. Beskæftigelsesfrekvensen for disse aldre er tredoblet i løbet af de seneste to årtier. For eksempel er 59 pct. af de 64-årige i beskæftigelse i 2024 mod kun 19 pct. i 2002.

Fakta om undersøgelsen

Seniorer omfatter i denne undersøgelse personer, der er 55 år eller derover.

Undersøgelsens datagrundlag består af registerdata fra Danmarks Statistiks Statistikbank og spørgeskemadata fra Ældredatabasen.

Der er gennemført beskrivende analyser og dekomponeringsanalyse.

Relativt lav, men stigende jobmobilitet

Seniorer er ifølge Danmarks Statistik mindre tilbøjelige til at skifte job end yngre aldersgrupper. I 2022 har beskæftigede seniorer i gennemsnit været ca. 15 år i deres job.

Seniorernes jobmobilitet er steget i løbet af de seneste to årtier. I 2002 havde de beskæftigede seniorer i gennemsnit været ca. 18 år i deres job. Den stigende jobmobilitet afspejler, at flere af de beskæftigede seniorer har været mindre end 5 år i deres job i 2022 end i 2002 (27 vs. 18 pct.), mens færre af dem har været i jobbet i mindst 20 år (34 vs. 46 pct.).

Tilbagetrækningsreformer, konjunktursituation og kulturforandring spiller ind

Seniorernes stigende beskæftigelse kan ifølge eksisterende studier i væsentligt omfang tilskrives tilbagetrækningsreformer, der er blevet gennemført netop med det

formål at forlænge seniorernes arbejdsliv. Desuden har en gunstig konjunktursituation forbedret mulighederne for både at være beskæftiget og skifte job, også i en høj alder.

Den stigende beskæftigelse kan formentlig også tilskrives, at synet på, hvornår det er passende for seniorer at trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet, er under forandring. Der er fx tegn på, at alderen for, hvornår man i gennemsnit bliver betragtet som "for gammel" til at arbejde på fuld tid, er steget. Samtidig er normerne for alder ved tilbagetrækning blevet mindre fremherskende over tid. De nævnte normændringer er udbredte og altså ikke isoleret til specifikke grupper. Dette peger på et samfundsmæssigt skifte mod mere fleksible og individualiserede tilbagetrækningsmønstre.

Tilbøjeligheden til at være selvstændig stiger med alderen ...

12 pct. af de beskæftigede over 55 år er selvstændige i 2023. Seniorers tilbøjelighed til at arbejde som selvstændige stiger med deres alder: 41 pct. af de beskæftigede seniorer på 71 år eller derover er selvstændige mod kun 7 pct. af de 55-årige.

... men er mindre end tidligere

Seniorers tilbøjelighed til at arbejde som selvstændige er reduceret med en tredjedel i løbet af de seneste to årtier. I 2002 var 18 pct. af de beskæftigede seniorer selvstændige. Tilbøjeligheden til at være selvstændig er faldet mest for de 63-66-årige, dvs. for aldrene op til den aktuelle folkepensionsalder.

Faldet i seniorernes tilbøjelighed til at arbejde som selvstændige er på linje med udviklingen blandt beskæftigede uanset alder. Der er således tegn på, at det i løbet af de seneste to årtier generelt set er blevet mindre attraktivt at være selvstændig i Danmark.

Majoriteten har attraktive arbejdsvilkår ...

Langt de fleste af de beskæftigede seniorer oplever at have arbejdsvilkår, der kan bidrage til, at de har lyst til at forlænge deres arbejdsliv: 80-90 pct. af dem er i 2022 tilfredse med arbejdet i sig selv og arbejdstidens længde og placering, mens mere

end 90 pct. oplever at kunne bruge deres erfaring og kvalifikationer og at kunne tilrettelægge deres arbejde selv.

... men nogle oplever også udfordringer

Imidlertid oplever nogle af de beskæftigede seniorer samtidig udfordringer, som kan bidrage til, at de ønsker eller kan være nødsaget til at trække sig tidligt tilbage. For eksempel oplever 31 pct. af dem at have svært ved at leve op til arbejdspladsens krav om at kunne bruge ny teknologi, 44 pct. oplever, at deres trivsel er generet af højt arbejdstempo, 17 pct. oplever at have svært ved at udføre deres arbejde pga. træthed, mens omkring 80 pct. ikke har eller ikke ved, om de har adgang til at få hhv. et mindre krævende job eller et mere udfordrende job på deres aktuelle arbejdsplads.

Færre med attraktive arbejdsvilkår i dag end tidligere

Der tegner sig generelt et billede af, at de beskæftigede seniorer i 2022 i mindre omfang betragter deres arbejdsvilkår som attraktive end de beskæftigede seniorer i 2002. For eksempel er færre af dem 'meget tilfreds' med hhv. arbejdet i sig selv (31 pct. i 2022 vs. 55 pct. i 2002) og arbejdstidens længde (22 vs. 39 pct.), og færre oplever 'i høj grad' at kunne bruge deres erfaring (75 vs. 84 pct.). Lidt flere oplever at have svært ved at leve op til arbejdspladsens krav om hhv. at kunne bruge ny teknologi (31 vs. 24 pct.) og at omstille sig til nye opgaver (23 vs. 16 pct.), flere oplever, at deres trivsel er generet af højt arbejdstempo (44 vs. 32 pct.), og flere igen oplever at have svært ved at udføre deres arbejde pga. hukommelses- og koncentrationsbesvær (9 vs. 4 pct.) eller søvnbesvær (13 vs. 6 pct.).

Færre med attraktive arbejdsvilkår hænger sammen med færre med godt helbred ...

Færre af de beskæftigede seniorer har ifølge eget udsagn et godt helbred i 2022 end i 2002 (69 vs. 82 pct.), mens flere af dem har et nogenlunde (25 vs. 16 pct.) eller dårligt helbred (6 vs. 3 pct.). I takt med stigende beskæftigelse er den andel af de beskæftigede seniorer, der oplever at have et nogenlunde eller dårligt helbred, altså også steget. Udviklingen er i tråd med tidligere studier, der viser, at forhøjelsen af alderen for

adgang til efterløn især har ført til en udskydelse af tilbagetrækningstidspunktet for dem, der traditionelt har trukket sig tidligt tilbage fra arbejdsmarkedet.

At færre af seniorerne oplever at have attraktive arbejdsvilkår i 2022 end i 2002, hænger bl.a. sammen med, at færre af dem ifølge eget udsagn har et godt helbred. Sammenhængen skal ses i lyset af, at beskæftigede seniorer, der angiver at have et nogenlunde eller dårligt helbred, i mindre omfang er tilfredse med deres arbejdsvilkår og i større omfang oplever at have udfordringer på arbejdspladsen end beskæftigede seniorer, der angiver at have et godt helbred.

... men ikke med højere alder

Stigningen i andelen af seniorer, der oplever udfordringer, synes derimod ikke at hænge sammen med, at de beskæftigede seniorer i dag er ældre i gennemsnit, end de var i starten af 00'erne.

Flere kvinder end tidligere oplever udfordringer

Den større forekomst af beskæftigede seniorer, der oplever at have udfordringer på arbejdspladsen, finder vi især blandt kvinder. For eksempel oplever flere af kvinderne i 2022 end i 2002 at have svært ved at leve op til arbejdspladsens krav om at kunne bruge ny teknologi. Flere af dem oplever, at deres trivsel er generet af højt arbejdstempo, og flere oplever at have svært ved at udføre deres arbejde pga. hukommelses- og koncentrationsbesvær eller søvnbesvær.

Er arbejdsmarkedet gearet til, at vi skal arbejde længere?

Beskæftigelsen er forøget markant blandt seniorerne i løbet af de seneste to årtier. Imidlertid oplever flere beskæftigede seniorer end tidligere udfordringer i deres arbejdsliv, hvilket bl.a. hænger sammen med, at flere af dem ifølge eget udsagn har et nogenlunde eller dårligt helbred.

I lyset af den politiske målsætning om, at seniorerne skal blive længere tid på arbejdsmarkedet, er der derfor behov for at drøfte:

- Er arbejdsmarkedet tilstrækkeligt gearet til, at vi skal arbejde længere?

- Har vi tilstrækkeligt fokus på at indrette jobs, så seniorerne kan holde til dem?
- Hvordan kan vi indrette arbejdsmarkedet under hensyntagen til, at flere beskæftigede seniorer i dag end tidligere oplever helbredsudfordringer?

Der synes at være et særligt behov for at drøfte, hvordan vi kan begrænse udfordringerne på de dele af arbejdsmarkedet, hvor især de kvindelige seniorer er ansat, fx i den offentlige sektor.

Et bedre gearret arbejdsmarked kan bidrage til at forøge mulighederne for, at seniorerne får gode og lange arbejdsliv, og at flere af de seniorer, der allerede har forladt arbejdsmarkedet, vender tilbage, hvis de har lyst til det.

Hovedresultater: Seniorers arbejdsliv – Status og udviklingstræk de seneste to årtier
VIVE/2026
HR_303025